

קול צופיך

מרן הראשון לציון הרה"ג המקובל הא-לקי
הרב מרדכי אליהו זצוק"ל

כי תשא - תשנ"ט - מאת מרן הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל

לאסוף מטבע אחרי מטבע של חצי שקל ולהרים על גבו את השקים הכבדים בכספים, אלא כתוב ש"בכל מדינה ומדינה משלחים אותם ביד השלוחים למקדש ויש להם לצרף אותם בדינרי זהב או בדבר אחר ולהפוך את הכסף הקטן הזה לכסף גדול בכדי שלא יהיה קשה להם להרים את זה למקום אחר עד בית המקדש". ואחר כך היו מכניסים את זה ללשכה, ואומר הרמב"ם (שם) שסוגרים את כל הדלתות במפתחות וחותמים אותם בחותמות. אחרי זה מביאים שלוש קופות וממלאים אותם ומהם ממלאים לקופות נוספות וכך מוציאים ומחלקים את זה לצרכי בית המקדש בשלוש תקופות בשנה.

זאת אומרת, שלא אותו חצי שקל שאני נתתי מגיע בהכרח לבית המקדש, כי אחרי שנתתי את אותו החצי שקל – לוקחים את זה וממירים אותו עם עוד הרבה חצאי שקלים לדינר זהב, ומביאים את זה לבית המקדש.

לעומת זה אומר הרמב"ם הגדרה: "חצאי השקלים – הכל צריכין להם כדי שיתן כל אחד ואחד חצי שקל שהוא חייב. לפיכך, כשהיה אדם הולך אצל השולחני ומצרף שקל לשני חצאים, ניתן לו תוספת על השקל ואותה התוספת נקראת "קלבון". לפיכך, שניים שנתנו שקל על שניהם חייבים בקלבון". סיפור חדש! אדם שיש לו שקל, ורוצה ללכת ולפרוט את זה לשני חצאים, יושב השולחני ואומר: תשמע, אני לא העבד שלך! תן לי דמי עמלה! קלבון! פרוטה, וכך היה מקבל דמי עמלה. וכשהיה בא אדם לבית המקדש, הוא וחברו אומר לו תשמע, חצי שלי וחצי שלך ותעשה שלם ונביא. וכך מביא שקל לבית המקדש ואומר לו, אדוני תביא לי קלבון! ואומרים לו: למה קלבון? הנה שקל! וכי אתם לוקחים רק חצי שקל?! וכי רק בזה אתם משתמשים?! הרי אתם פורטים את החצי שקל למטבע יותר גדול! אז הנה אני נותן לכם את המטבע יותר גדול מלכתחילה, אז למה דוקא קלבון?! ואומרים לו: נכון, אבל אתה נתת חצי שקל פחות קצת! הקלבון! אתה החסרת משהו! אני קיבלתי חצי שקל, אבל אתה לא בסדר!

השיעור לעילוי נשמת :

מרן הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל

פרשת השבוע : כי תשא

השיעור נמסר ע"י הרב מרדכי אליהו זצוק"ל, בשנת תשנ"ט.

הלכות פורים ותענית אסתר

השבוע אנחנו נתחיל בפרשת "כי תשא". אומרים חז"ל: "שאל משה רבנו את הקב"ה, במה תרום קרנם של ישראל?". רוצה משה רבנו, רעיא מהימנא, רוצה משה רבנו לדעת איזה דבר יעשה עם ישראל שכל העולם כולו יראה וידעו שהקדוש ברוך הוא בחר בעם ישראל.

אמר לו הקדוש ברוך הוא: ב"כי תשא", שכל אחד יתן חצי שקל ובזה תרום קרנם של ישראל.

הכוונה כך: בחצי שקל שניתן בשביל קרבנות, החצי שקל הזה מאחד את כלל ישראל. "העשיר לא ירבה והדל לא ימעיט ממחצית השקל", בחצי שקל הזה קונים קרבנות, כל יום ויום מקריב קרבן תמיד או מוספים או כל מה שצריכים ללשכה בבית המקדש, הכל מהכסף הזה ששייך לכלל עם ישראל.

ומכיון שכן, מכיון שהכסף הזה שייך לכלל עם ישראל, זה מאחד את עם ישראל ובזה תרום קרנם של עם ישראל.

אמנם כבר דיברנו פעם על מחצית השקל אבל אנחנו מוסיפים דברים מכיון שהתפרסמו דברים אחרים...

אנחנו הרי היום נותנים רק "זכר", ובד בבד מקוים שייבנה בית המקדש ושיהיה זה לחנוכת בית המקדש. הרמב"ם כותב כך (הלכות שקלים): "מחצית השקל זו מצוותה, שיתן מחצית מטבע של אותו הזמן". מדגיש הרמב"ם: "מטבע". זה דבר אחד.

דבר שני: אומר הרמב"ם, שהיו אוספים כסף מכל העולם כולו. לוקחים את הכסף הזה ומכניסים אותו ללשכה. כשמעבירים את הכסף מכל העולם כולו ללשכה, הוא לא חייב הגזבר המסכן

קול צופיך

מרון הראשון לציון הרה"ג המקובל הא-לקי הרב מרדכי אליהו זצוק"ל

כי תשא - תשנ"ט - מאת מאת מרון הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל

ואמנם נכון הוא שהגזבר נותן חצי שקל, אבל אתה לא נתת חצי שקל! נתת פחות ממס ערך מוסף, את ה"קלבון" לא נתת!

ועל כן, נכון הוא שנאמר "העשיר לא ירבה והדל לא ימעט", נכון שכך נאמר, אבל זה תקף לגבי בית המקדש דווקא. אנחנו פה נותנים רק "זכר" לבית המקדש. אם אדם ירבה – אנחנו עוד נראה מה דינו של אדם שממעט, אבל אם אדם "ירבה" – אין דבר, ובודאי שזה דבר נכון וטוב הוא. לפי החישוב של היום, החצי שקל – דהיינו עשרה גרם כסף שהוא על מתכת מעובד, זה עולה בערך 18 ₪ מעלה מטה, ואם רוצה לקיים את המצוה להידורה – זכר למחצית השקל זה 18 ₪. ואם הוא יתן 20, 30, 40 – אין בעיה ותבוא עליו ברכה.

ואם אדם יאמר שאין לו מספיק כסף לתת עבור כל בני ביתו וכי יש לו משפחה מרובת ילדים, לדוגמא אם יש לו עשרה נפשות בבית בלי עין הרע – נאמר לו שיתן עבור עצמו את הסכום המלא של 18 ₪, ועבור בניו יתן כמה שיתן, וזה נקרא שבאופן כזה העני יכול "להמעט". ואם רוצה לעשות "קולא" יותר, הרי מקובל שכיום מטבע של חצי שקל של היום אינו שווה כלום, על כן יקח שלושה חצאי מטבעות של שקלים של היום ויתן עבור כל אחד מבני ביתו חצי שקל.

היום כמה בתי כנסיות שמחזיקים מטבע במשקל של מחצית השקל כפי שיעור התורה, ובאמת יש בו שיעור של עשרה גרם מתכת טהורה, מלבד המתכת שבו, שכן המתכת שבו רק מקשה אותו ואם נכלול במשקל העשרה גרם גם את המתכת של המטבע – לא נשאר מזה שום דבר! על כן צריכים אנחנו להגיע לעשרה גרם של כסף טהור לגמרי, ואפשר לגשת "לרכוש" ו"לזכות" בזה מידי הגבאים, והם מזכים את זה לאדם, וכמה שאדם יתן הוא מחזיר את זה למקום, וכך הוא יכול לזכות במחצית השקל, והגבאים אחרי כן יכולים להחזיר את זה לרכוש בית הכנסת כבתחילה וכך הוא זוכה בהפרשת "מחצית השקל" כדין וכמשקל המקור.

אלו שתי ההגדרות השונות של הרמב"ם: קודם כל – מטבע, אחר כך: הכסף נהיה יותר גדול אבל מלכתחילה צריך לתת קלבון כדי שלא תתן את החצי שקל ממש.

היום עלה בדעתי, הנה כתוב בחז"ל שאמר לו הקדוש ברוך הוא למשה רבנו: "זה יתנו" – והסביר רש"י שמשה רבנו התקשה לדעת מה זה, והראה לו מטבע של אש. ומקשה האור החיים הקדוש ושאר המפרשים, וכי משה רבנו לא ידע מה זה חצי שקל? הרי התורה מפרטת שהשקל השלם הוא "עשרים גרה השקל", אם כך חצי שקל הוא עשרה גרה, שהוא בערך 9.6 גרם, וכך יכול לדעת משה רבנו מה זה מחצית השקל, ולשם מה היה צריך להראות לו מטבע מאש ומדוע בכלל התקשה משה רבנו? לשם מה צריך את כל זה.

אלא העניין הוא כזה: בכסף יש שלושה סוגים, יש שחוצבים עפר וכסף, ויש שמזקקים אותו והופכים אותו לכספית נוזל, ויש שעושים מזה מטבע עובר לסוחר. אם הקדוש ברוך הוא היה אומר למשה רבנו שיקח עשרה גרם כסף, היו אומרים לו לקחת מהכסף הפחות משובח, מאותו הכסף שיש בו תערובת של עפרוריות, ולכל היותר היה לוקח כספית ובגלל זה היה משלם כפליים [ולשם דוגמא אם הכסף הפחות משובח עולה דולר אחד – הכסף המזוקק עולה שתי דולר], אבל כאן הראה לו הקדוש ברוך הוא מטבע! לא כספית ולא כסף המעורב בעפר, אלא מטבע כסף עובר לסוחר! דהיינו שאחרי שנהפך לכספית ונהפך למתכת ונעשה לכסף מוצק, אז יוצקים ממנו מטבע.

לשם מה אני אומר את זה? אנחנו דיברנו בעוד דבר:

הקלבון הזה, כשייבנה בית המקדש – בודאי שלא יהיה חוק מס ערך מוסף, ואם יהיה חוק מס ערך מוסף – בודאי ישתמשו בזה לצורך קרבנות ולגביית שקלים ויפטרו אותם, לא יעשו כמו היום למוסדות דתיים אלא יפטרו אותם. אבל היום – אם אתה נותן "זכר", אתה לא יכול לתת חצי שקל פחות ממס ערך מוסף,

קול צופיך

מרן הראשון לציון הרה"ג המקובל הא-לקי הרב מרדכי אליהו זצוק"ל

כי תשא - תשנ"ט - מאת מאת מרן הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל

לסיכום:

המן, כמו שכתוב: 'ויסר המלך את טבעתו מעל ידו ויתנה להמן... הכסף נתון לך והעם לעשות בו כטוב בעיניך...' מייד! ודבר זה לעצמו הוא תימה ופלא גדול, כי איך יתכן שאחשוורוש הסכים באופן מיידי להשמיד עם שלם?! על מה?! על איזה עוול?! מה עשה?! והוא – ללא שום בעיות – קח!!

לאחר מכן, המן נתלה. מה עושה אחשוורוש, העביר את בית המן למרדכי ונתן לו את טבעתו, כמו שכתוב: 'ויסר המלך אחשוורוש את טבעתו אשר העביר מהמן ויתנה למרדכי' – אמר לו אחשוורוש למרדכי 'קח את הטבעת!'. מרדכי תהה לעצמו: וכי מה אני אמור לעשות עם הטבעת? אבל אם המלך נתן, הוא מוכרח לקחת.

אחרי כן פעלה אסתר לפני אחשוורוש לבטל את גזרת המן, כמו שכתוב: 'ותוסף אסתר ותדבר לפני המלך ותיפול לפני רגליו ותבך ותתחנן לו להעביר את רעת המן האגגי...' אסתר עומדת ובוכה! היה זה בתאריך ט"ז לחודש ניסן. ואמרה לו אסתר: 'אם על המלך טוב וטובה אני בעיניו... להשיב את הספרים ואת רעת המן האגגי...' להחזיר אותם בחזרה. אבל אחשוורוש הקשה את לבו כאבן!

וכאן עולה התימה והפלא אשר שאלנו בתחילה – שבעתיים! כי איך יתכן שכאשר הגיע המן עם תוכנית להשמיד את שונאיהם של ישראל גם טף ונשים ביום אחד, ואחשוורוש ענה לו מייד, ואילו כשאסתר באה לבטל את הגזרה הוא הקשיח את עמדתו ביותר ולבו נעשה כאבן?!

והנה אחרי דברים והשתדלויות, אומר להם אחשוורוש מה אתם עוד רוצים ממני, והרי כבר נתתי את בית המן לאסתר המלכה ואותו תלו! די! מספיק לכם! והנה גם אחרי השתדלויות רבות כאשר כולם מצפים שהנה עומד אחשוורוש להתרכך ולומר להם שהם יכולים לכתוב מה שהם רוצים, עדיין עומד אחשוורוש בעמדתו הקשה ואומר להם: 'כתב אשר נכתב ביד המלך ונחתום בטבעת המלך – אין להשיב!'. אומר אחשוורוש לאסתר המלכה,

- אם אדם רוצה לקיים את המצוה כהלכתה – נותן 18 ש.
  - אם אדם רוצה לתת יותר – תבוא עליו ברכה.
  - קשה לו – אפילו מטבע אחד של חצי שקל (של ימינו) הוא יכול להפריש.
  - קשה לו והוא יכול – יפריש שלושה מטבעות של חצי שקל (של ימינו).
  - ולפחות שידאג להפריש עבור אחד מבני המשפחה את הסכום המלא כהלכתו, ואחרי כן הוא יוכל להפריש עבור שאר בני המשפחה כאשר השיגה ידו.
- ולעיתיד לבוא, כשתבוא הגאולה ואנחנו מקוים שהגאולה תהיה עוד השנה, ואז נצטרך אנחנו לתת חצי שקל כשיעור התורה, וגם אם בעזרת ה' הוא יבוא לפני פורים אנחנו צריכים לתת, ואפילו אם הוא יבוא אחרי פורים אנחנו צריכים לתת, וגם אם הוא יבוא בניסן אנחנו צריכים לתת, כך שבכל מקרה אנחנו צריכים לתת, ומה שנתת – נתת! כבר יקחו לך את זה על חשבון אחר. אבל עכשו נתן לזה אחרת. ואז כל גזבר וגזבר ידקדק אתך ויקח את המשקל וישקול ויראה במקום שאתה משלם כמה זה עולה לך שמה, ואם זה שוה ערך לחצי שקל של דרישת התורה.
- תתארו לכם, אנחנו מבינים שחצי שקל היה... אומר הרמב"ן (נחמני): משה רבנו - מלך היה! והוא הטביע מטבעות של חצי שקל!! ואם ניקח את החצי שקל מהמטבע של משה רבנו, אז בודאי שאין בזה שום ספיקא, וזה יהיה למהדרין מן המהדרין, ואת זה ניתן לבית המקדש, ואז הגזבר לא יכול להתלונן ולא שום דבר! ונאמר לו מה אתה רוצה? משה רבנו הוא שהטביע את זה והוא בודאי יודע את ההלכות ואתה לא יכול להתווכח בשום דבר. ואז אם ירצו למכור את זה – ימכור את זה, ומי שיקנה את זה – זה דבר חשוב מאוד.

כתוב במגילת אסתר, אחרי שהמן בא ומדבר לשון הרע על עם ישראל, מייד אחשוורוש הסיר את טבעתו והסכים לגזרתו של

קול צופיך

מרן הראשון לציון הרה"ג המקובל הא-לקי הרב מרדכי אליהו זצוק"ל

כי תשא - תשנ"ט - מאת מאת מרן הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל

הדברים הוא יוכל להוציא את זממו באופן שביום אחד הוא יהרוג את כולם, ועד שהמלך יתעשת וירצה להקים ועדת חקירה על הדברים, יוכל המן לטעון שהוא עשה כמצוות המלך וכי הוא לא העלה בדעתו שחס ושלום תצא "טעות" ו"תקלה" מתחת ידי **"המלך הנישא ירום הודו!"**

מכאן הסיבה שבהביא המן את הספרים לפני המלך – נענה לו מייד, כי באמת היו כתובים בהם פתרונות ועצות ישרות והגונות בעיניו.

וכשהגיע מרדכי לפני המלך וגילה בפניו את העובדה שבעצם יש כאן טעות שיכולה להיות קריטית ביותר עבור עם ישראל, ואז "קלט" המלך את הטעות הקשה כל כך, אמר לו המלך שהוא אמנם רואה את הטעות הכל כך קשה ומצערת שנפלה מתחת ידו, אבל הרי הוא בבעיה גדולה שכן החוק הוא חוק ואין באפשרותו לבטל את החוק!

וזו הסיבה שהמלך הקשה את לבו בבקשה של ביטול הגזרה יותר מאשר המהירות בה הסכים המלך לחתום להמן על בקשתו להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים ביום אחד ושללם לבזז.

בראותו כך, מצא מרדכי הצדיק את הדרך ואת האפשרות להוציא מהמלך את ביטול הגזרה למרות שהוא היה חתום עליו, ואמר לו שכל החוק הוא ש"אין להשיב" את הספרים, אבל הרי כאן הוא לא השיב את הספרים אלא רק עליו לעשות "תיקון" קל וקטן בספרים, אבל את הספרים ישאיר כמות שהם! ולקח לו למרדכי הצדיק זמן עד לכ"ג בסיון כדי לדלג על כל שלבי הבירוקרטיה הממלכתיים של המלך אחשוורוש ולהעביר את בקשתו "לתקן" תיקון קל מאוד בלבד ולהשאיר את הספרים כמות שהם, עד שהחוק עבר את כל השלבים בבית המחוקקים של אחשוורוש ועד לשכנועו המלא.

כשהפלטסינאים רוצחים יהודים ובורחים אחרי כן לשטחיהם ולמתחמי שיפוטיהם, מבקשים אלה המכהנים בתפקיד של

איך אתה רוצה שאני אבטל את הכתב שנתתי בידו של המן האגגי, והרי יש חוק במדינה! ואני שומר חוק! ואין להשיב את הכתב בשום אופן!

וכך נמשך הדבר עד בתאריך כ"ג בסיון כמו שכתוב במגילה 'בשלושה ועשרים לחודש סיון', כאשר בכל יום ויום היתה עומדת אסתר המלכה ובוכה לפני המלך. בראות מרדכי את הדבר באופן כזה, בא לפני אסתר ואמר לה, תדעי לך שאחשוורוש הוא מלך הפכפך! יש לו כל מיני שיטות וסברות שהוא מסתתר מאחוריהם אבל איננו יציב בעצמו, אני עוד אראה לו מה זה! ומה היתה תוכניתו של מרדכי? אמר מרדכי: אני אכתוב בעצמי ספרים כפי שאנחנו רוצים, ואבקש ממנו לחתום בטבעת המלך כהלכתה! וכך כתב מרדכי: 'ביום י"ג לחודש ניסן כתב המן [עליו השלום] שם רשעים ירקב – להשמיד ולהרוג ולאבד את כל היהודים...! כפי הנוסח שהיה כתוב במקור, אלא שהיה לו להמן "טעות דפוס" ו"שגיאה", וכי הוא היה "פוליטיקאי" מומחה וגדול ביותר! כי במקור הדברים בא המן כביכול בתור "אוהביהם" של ישראל, וכי הוא "מלא דאגה" על כך שהוא רואה שיש "אנטישמיות" גדולה בעולם וכי היהודים היו מאוד נרדפים על לא עוול בכפם, ועל כן הוא בא לפני אחשוורוש בטענה שהוא רוצה לאפשר ליהודים "להרוג בשונאיהם" כרצונם, והכל במטרה להרתיע ולהמעיט את התופעה הקשה של הרדיפות ביהודים – "עד לביטולה". ובאופן טבעי, אחשוורוש שבאמת הכיר וידע בעובדה הפשוטה שאין ליהודים שום דופי בממלכתו וכי הם נתינים ישרים ונאמנים, שמח על ה"הצעה" של המן כפי שהוא "הציג" אותה לפניו. אלא שכאן "ניצל" המן את שעת הכושר וקפץ על ההזדמנות להוציא לפועל את זממו האמיתי, והוא – להשמיד, להרוג ולאבד את כל היהודים טף ונשים ביום אחד ושללם לבוז! מה עשה המן? הוא כתב בספרים שהצג לפני המלך אחשוורוש את המילה "הַרְגוּ" במקום "הַרְגוּ", וזה מה ששינה את כל המשמעות של הדברים, וכך קיווה המן הרשע שהוא יצליח להערים על המלך אחשוורוש וכי הוא לא יעלה על הטעות, וכך אחרי שהמלך יחתום על

קול צופיך

מרן הראשון לציון הרה"ג המקובל הא-לקי הרב מרדכי אליהו זצוק"ל

כי תשא - תשנ"ט - מאת מאת מרן הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל

אותו כבר "מהיום"! ונהגו להפריש אותו ביום התענית שהוא יום ערב הפורים, אלא שזה לא "מחייב" להפריש אותו דוקא באותו הזמן.

הכסף של "זכר" למחצית השקל, נותנים אותו לתלמידי חכמים או לבניין בית הכנסת או לעניים או שיתנו לכל אשר הם יחפצו, ובלבד שיהיה לצורך קדושה וחיזוק התורה הקדושה – לבית המקדש.

ביום ראשון בערב, כלומר מחר בערב - זה יהיה תאריך י"ב לחודש אדר, והיום היה יום י"א באדר וכבר נגיע ליום פטירתו של גאון עוזנו ותפארתנו מרן חיד"א זיע"א ועליכם ועל כל עם ישראל, שהיום היה יום פטירתו ועוד נזכיר מדבריו.

ביום י"ג אדר צמים ומתענים. ועל מה מתענים? הרי אסתר צמה ביום י"ד ניסן וביום ט"ו בניסן וביום ט"ז בניסן; והדבר פשוט שאנחנו לא נצום בחודש ניסן כלל, ואם כן מדוע העבירו חכמינו את הצום של תענית אסתר ליום י"ג בחודש אדר למרות שבו לא צמו באותה תקופה אסתר ועם ישראל? שמא תשאל וכי מה אכפת לנו אם נצום באדר, כך תקנו וזהו! אין שאלה כזו, שהרי יש נפקא מינה לדעת למה תקנו כך, והנפקא מינה היא באדם שלא מרגיש טוב, או באשה שהיא בריאה אלא שהיא מניקה, או שהיא בריאה והיא מעוברת; השאלה האם חייבים לצום או לא חייבים לצום? והנפקא מינה היא האם מה שתקנו את הצום הזה הוא דין או שזה מנהג? וכן האם יש סיבה עם תקנה או שחלק מהאנשים יאמרו שכיון שכתוב שאסתר המלכה צמה אז גם אנחנו נצום! וכמו שמובא בהלכה: "יש מתענים שלושה ימים זכר לתענית אסתר". וכי יש מי שיכול לצום שלושה ימים ברצף?! ומתי צמים את אותם שלושה ימים? אלא מפורט שם בהלכה: "דהיינו בה"ב", כלומר שני חמישי ושני, אבל לא ברצף ממש יום אחר יום. "ועושים את זה לא בחודש ניסן אלא בחודש אדר". מכל מקום בימינו לא נהוג לצום באופן זה, אלא כיון שתקנו יום אחד – צמים יום אחד.

אחריות על המשפט בישראל – להסגיר לידינו את הרוצחים השפלים ולהביא לשיפוטם אצלנו שכן הם רצחו בשטחינו ובארצנו! הבקשה לעצמה לגיטימית והגיונית ומקובלת בקרב כל מדינות העולם, ומלבד זאת יש הסכם כתוב ומפורש על כך שהרוצחים יוסגרו לידינו! אבל אז מתעוררת הטענה הנושנה של אחשוורוש כי "כתב אשר נכתב ונחתם אין להשיב", ואז מוצאים כל מיני תתי סעיפים ותת תתי סעיפים שהם כביכול "בעייתיים" ולא מאפשרים "להשיב" את מה שכתוב שם...

ומאידך, אם אדם עשה פעולת טרור באחת ממדינות העולם וגרם למותם של חפים מפשע, לשם דוגמא הוא עשה כן באמריקה ומייד אחר כך הצליח לברוח ובא לארץ ישראל, ומבקשים האמריקאים להסגיר את הרוצח לידיהם, ואז מעלים את הטעה הפשוטה והמתבקשת מאליה שה"חוק" הבינלאומי קובע שהמשפט צריך להתבצע במקום הפשע, ולכן עולה הדרישה להסגיר את הרוצחים לידיהם. ואז תעלה מנגד הטענה אותה מעלים כאשר אנחנו דורשים להסגיר רוצחים לידינו, לפיה כיון שהרוצח נמלט ונמצא במדינה אחרת ובפרט אם הוא נמצא במדינה פלסטינאית כמו רמאללה וכדומה, ואם כן שיישפט ברמאללה או בשכם! ועל זה עונים ואומרים ש"יש חוק" וכי החוק הוא הקובע בלבד, והחוק אומר שצריכים להסגיר אותו לידי המדינה בה הוא ביצע את פעולת הטרור, ומדינות העולם עומדות לצד טענה זו באופן מלא!

ועל זה אנחנו קובלים, שאם יש חוק והחוק תקף בכל מדינות העולם, אם כן החוק הזה אמור להיות תקף גם אצלנו! ואם אין "חוק" מסודר משום שיש בו תתי סעיפים בעייתיים וכדומה, מה שלא מאפשר ליישם את ה"חוק" ומוסיפים את הטענה ש"אין להשיב", אז אמורים הדברים לפעול גם אצל שאר מדינות העולם!!

"זכר" למחצית השקל, אפשר להפריש אותו בערב ראש חודש אדר, ואפשר להפריש אותו בערב שבת זכור, ואפשר להפריש

קול צופיך

מרן הראשון לציון הרה"ג המקובל הא-לקי הרב מרדכי אליהו זצוק"ל

כי תשא - תשנ"ט - מאת מאת מרן הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל

שהיא מנהג כגון תענית שובבי"ם, אם רוצים הציבור להתענות ולהוציא ספר תורה לקרוא את פרשת "ויחל" או שרוצים לומר "עננו" בחזרת הש"ץ – אז מצריכים עשרה בבית הכנסת שיתענו ולא מספיק שישה. כמו כן אם מתענית תענית בה"ב שהוא מנהג ולא חובה, אין לו דיני תענית ציבור ואם ירצו להוציא ספר תורה יצטרכו עשרה להתענות, כמו כן אם ירצו לומר "עננו" בחזרת הש"ץ – יצטרכו עשרה. אבל תענית אסתר, כיון שנתקנה כחובה ויש לה את כל דיני תענית ציבור, לכן מספיק שיהיו רוב עשרה מתענים – כלומר ששה מתענים כדי לחייב הוצאת ספר תורה ואמירת "עננו" בחזרת הש"ץ.

עוד נפקא מינה בין שני הטעמים: מרן כתב בהלכות י"ז בתמוז שאם אשה מעוברת או מניקה שלא יכולה לצום ולא צמה, הנה יש לדעת שאדם בריא לא יפוש מן הציבור! כך כתוב בצורה מפורשת בהלכה (בסימן תרפ"ו): "אבל שאר בריאים לא יפרשו מן הציבור."

אדם שהוא בדרך כלל בריא, אלא שביום הצום יש לו כאב ראש או שהוא לא מרגיש טוב, והוא איננו חולה מסוכן, אלא שיש לו צער בצום בגלל המיחוש בראשו. הנה אם נאמר שצום תענית אסתר הוא מנהג, הרי שהוא לא חייב לצום ולהצטער והוא יוכל לאכול. אבל אם זה דין – עליו לצום! וכך ההלכה. ומכל מקום נשים מעוברות או מניקות לא צריכות אפילו להתחיל לצום את צום תענית אסתר.

אנשים בריאים – יצומו. אדם חולה באמת ולא סתם מפונק, אף על פי שאין בו סכנה, לא חייב לצום. אלא שיש מחלוקת שאדם חולה שלא חייב לצום והוא אכל ביום י"ג לחודש אדר דהיינו בתענית אסתר, האם הוא חייב אחר כך להשלים את הצום כשהוא ירגיש טוב או שלא יהיה חייב להשלים – ולהלכה אינו חייב להשלים את הצום.

בכל תענית – בין תענית יחיד ובין תענית ציבור, לפי הפשט – אם אדם ירצה ביום ראשון בערב (ערב הצום נכון לשנת תשנ"ט)

בכף החיים (שם, סק"ח) מביא את דעות הראשונים, רבנו תם והרא"ש: "קבלו עליהם לחובה ולתענית ציבור לכל דבר, משום שבו נקהלו בימי מרדכי ואסתר להלחם ולעמוד על נפשם והיו צריכים לבקש רחמים בסליחות ובתחנונים ומסתמא היו מתענים שכן מצינו במדרש שמשה רבנו עליו השלום היה מתענה ביום שנלחם בעמלק. ומפני שאנו מקיימים את ימי הפורים לזכר לאותו הנס, גם כן צריכים אנחנו לעשות כמותם בענין התענית והסליחות והתחנונים". כלומר, שכשקבע המן להשמיד להרוג ולאבד את כל עם ישראל ח"ו, זה היה ביום י"ג לחודש אדר, ואז עמדו על נפש, וכשעמדו על נפש – באותו יום צמו ולא אכלו. ולכאורה אדם שיוצא למלחמה צריך לאכול טוב ולחזק את גופו כדי שיוכל לצאת למלחמה, אבל אומרים חז"ל שכיון שזו היתה מלחמה רוחנית, לא היה צריך לאכול, וכמו שמשה רבנו בעצמו ביום המלחמה בעמלק – צם, וגם יהושע – בראותו ששם צם אמר שגם הוא יצום, וגם החיילים של יהושע צמו גם הם באומרם שאם משה רבנו צם אז גם הם צריכים לצום, וממילא במלחמה נגד עמלק כולם צמו; על כן גם בתקופת מרדכי ואסתר תקנו לצום ביום י"ג לחודש אדר. זה טעם אחד.

טעם שני: אומר רש"י שזה מנהג בעלמא.

והנפקא מינה בין שני הטעמים היא כזאת: ביום תענית אסתר, כלומר ביום שני (נכון לשנת תשנ"ט), אם יש בבית הכנסת רק ששה אנשים שצמים, האם יוציאו ספר תורה או שלא יוציאו? האם יאמרו "עננו" בחזרה בין "גואל" ל"רפאנו" או שלא יאמרו "עננו"? אם תאמר שזה תענית ציבור – ודאי שיאמרו אם יש שישה שהם רוב וזה מספיק. אבל אם תאמר שזה היה תענית ממנהג בעלמא, הרי שלא יספיקו רוב צמים מתוך עשרה, כלומר שאם יש רק שישה אנשים שצמים בבית הכנסת – לא יוכלו להוציא ספר תורה ולא יאמרו "עננו" בחזרת הש"ץ.

ולהלכה, מה שתקנו את צום תענית אסתר הוא חובה ולא מנהג ויש לו את כל דיני שאר תעניות ציבור. לשם דוגמא, כל תענית

קול צופיך

מרן הראשון לציון הרה"ג המקובל הא-לקי הרב מרדכי אליהו זצוק"ל

כי תשא - תשנ"ט - מאת מאת מרן הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל

ואתר בעולם, עומדת הסנגוריא על עם ישראל ומשבחת את עם ישראל על כך שהם כולם צמים מערב עד ערב ומתפללים ומתוודים!! עומד השטן ומקטרג עליהם ואומר: רבונו של עולם! וכי מה החכמה שמה שהם צמים, והרי אתמול אכלו כנגד תשיעי ועשירי גם יחד!... על זה אנחנו מתפללים בכל יום ויום: "והסר השטן מלפנינו ומאחרינו", שלא יקטרג על מה שנאכל מחר או על מה שאכלנו אתמול... כך מבאר הרב זיע"א את דברי התפילה המיוחדת הזאת.

מעיקר הדין, אדם בריא – ביום שני בערב יכול לאכול אחרי עשרים וחמש דקות מזמן השקיעה, וכל מקום ומקום לפי זמן השקיעה שלו. ומה שכתוב בלוחות שלושים דקות או שלושים וחמש דקות – הכל חומרות בעלמא! ואדם שלא מרגיש טוב, מהדין יכול לאכול 18 דקות או 20 דקות אחרי השקיעה.

ומכל מקום, כתוב בשולחן ערוך: "מי שאנוס קצת ואינו יכול ללכת לבית הכנסת וצריך להמתין עד שיקראו הקהל וקשה עליו לשבת בתענית, יכול לשמוע קריאה מבעוד יום מפלג המנחה ולמעלה. אבל אסור לאכול קודם שישמע קריאת המגילה אפילו שהתענית קשה עליו". ויש להדגיש שהלכה זו תקפה לגבי כל הארץ. אבל בירושלים אין לנו את הבעיה הזאת שכן לא קוראים את המגילה במוצאי הצום, ואיסור אכילה קודם קריאת המגילה בירושלים חל למחרת כלומר בליל ט"ו ולא בליל י"ד. אבל בכל הארץ אסור לאכול קודם קריאת המגילה.

ואומר המגן אברהם שכל האיסור אינו אלא על אכילה גמורה, אבל טעימה בעלמא כגון פרי או חתיכת עוגה מותרת. אבל יש אומרים שגם טעימה בעלמא אסורה קודם קריאת המגילה, וגם המשנה ברורה וגם הכף החיים פסקו נגד המגן אברהם שלא הותרה אפילו טעימה בעלמא קודם קריאת המגילה אלא במקרים מיוחדים. ומה נקרא "מקרים מיוחדים"? לדוגמא אם יש שליח ציבור שצריך לקרוא את המגילה (השנה תשנ"ט ביום שני בלילה), וצריך לקרוא את כל המגילה כולה, ויש אבק של שריפה

לקום באמצע הלילה על מנת לאכול לפני הצום, או שיחשוב שהוא ירצה לאכול קודם עמוד השחר, מותר לו לעשות כן ויותר לו לאכול ולשתות. אבל לפי הקבלה – גם אם הוא עשה תנאי זה לא מועיל אלא לגבי שתיה, כלומר שיהיה לו מותר לשתות קודם עמוד השחר במידה והוא עשה תנאי לכך מבערב, אבל לאכול זה לא יועיל אפילו אם עשה תנאי.

ועוד נפקא מינה: אם אדם ביום התענית בבין השמשות לפנות ערב לא מרגיש טוב ורוצה לאכול, האם יהיה לו מותר לאכול או אסור? אם תאמר שזה חיוב, אסור לו לאכול בבין השמשות, אבל אם תאמר שזה אינו אלא מנהג – אפשר לעשות "קולות" בבין השמשות. ולהלכה, קבלו את התענית עליהם כחיוב לכל דבר ככל תעניות הציבור.

מובא בספר "מגיד מישירים" (...), שם מובאים כל הדברים שאמר המלאך המגיד למרן הבית יוסף: "אמר לו, הטעם לתענית כדי להכניע כח השטן לקטרג על מה שאוכלים ושותים ושמים בפורים". דבר חדש! ועל זה רגילים לומר: "והסר השטן מלפנינו ומאחרינו". והביאור הפשוט הוא, שכשאדם בא לקיים מצוות, עומד השטן לפניו ואומר לו שלא לעשות את המצוות, ועל זה מתפללים "והסר השטן מלפנינו" שלא יעכב אותנו מלקיים מצוות. ואומרים גם "ומאחרינו", כלומר שלא ידחוף אותנו לעשות עברות כדי להראות לנו שעשיית עברות הוא מהדברים הקלים.

ויש אומרים, שכשישראל צמים ביום י"ג לחודש אדר, והרי ברוב העולם פורים חל ביום י"ד אדר. והנה ביום י"ג אדר – ביום צום תענית אסתר, בא הסנגור לפני הקדוש ברוך הוא ואומר לו, רבונו של עולם! תראה את בניך שכולם צמים ומתענים כפי שתקנו להם חכמינו זכרונם לברכה, זכר לנס הגדול שארע! או אז נעמד השטן ומקטרג על דבריו של הסנגור וטוען: רבונו של עולם! וכי מה הגדולה בכך הם צמים, והרי תראה איך שמייד בצאתו הם אוכלים ושותים פי עשר ממה שהם נמנעו מלאכול היום בצום!! והנה בהגיע יום הכיפורים כשכל עם ישראל צמים בכל אתר

קול צופיך

מרן הראשון לציון הרה"ג המקובל הא-לקי הרב מרדכי אליהו זצוק"ל

כי תשא - תשנ"ט - מאת מאת מרן הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל

שעה או שעתיים יותר מאוחר – גם כן תמצא מניין מסודר לשמוע מקרא מגילה, ואפילו שלוש שעות אחרי הנץ; אלא שהאיסור אכילה קודם מקרא מגילה חל גם בקריאת המגילה של הבוקר; על כן אם קשה לה אותן שעות המתנה עד שתגיע לשמוע מקרא מגילה והיא מוכרחה לאכול או לשתות משהו בינתיים – יכולה. אבל אם לא כן, כלומר שלא כל כך קשה לה להמתין עד שתבוא לבית הכנסת לשמוע מקרא מגילה, לכאורה אסורה באכילה ושתיה עד אחרי שתשמע מקרא מגילה.

אותם שנוהגים לקיים "מניין שני לנשים" בבית הכנסת, כלומר מניין שגברים באים ומתפללים וקוראים את המגילה בעשרה עם ברכה, והנשים באות לשמוע באותו המניין את המקרא מגילה, זה דבר ומנהג חשוב מאוד ותקנה גדולה. ובכל מקרה, בירושלים שלא צמים ביום שקודם מקרא מגילה כמו בשאר ערי הארץ והעולם, תוכל האשה לאכול ולשתות עד השקיעה, ואז תוכל להגיע לבית הכנסת בנחת ולשמוע את המקרא מגילה כדין וכהלכה. ואם היא גרה בשאר ערי הארץ והעולם, כך שהיא שרויה בתענית ביום שקודם מקרא מגילה, ופעמים שלא יכולה לבוא לבית הכנסת כבר מתפילת מנחה או ערבית – תוכל אותה אשה להתפלל תפילת ערבית בביתה ואז תוכל לשתות או לאכול פחות משיעור כביצה, ואז תוכל לבוא לבית הכנסת ללא תחושת רעב ולשמוע מקרא מגילה, וקולא זו היא משום שקשה לה.

היום זה יום ההילולא של הרב חיד"א עליו השלום. ידוע שהרב חיד"א היה בגדר "חידה" – כלומר שכל אישיותו ואורחות חייו היו בגדר "הפלא ופלא". [ותוך כדי שאני מזכיר את ה"חידה" של החיד"א, נכנס לבית הכנסת עוד "חידה", הלוא הוא ידידנו הנכבד איש רב פעלים לתורה ולתעודה, ה"חידה" של השבוע, ה"נס" של השבוע – ר' יגאל ביבי השר לענייני דתות, שהקב"ה יאריך ימיו בטוב ושנותיו בנעימים, ברכה והצלחה מעלה מעלה יהי רצון]. החיד"א היה "פלא", זכרון מופלא, ידיעות מופלאות, בעולם כולו הסתובב וכולם התפעלו ממנו ואפילו הקיסרים והמלכים – כשראו

בעקבות ה"הכאות" שהילדים מכים ב"המן", ויש צעקות ורעש ובגלל זה צריך לחזור כמה פעמים על הפסוקים, והוא – אחרי שצם כל היום כולו – ניחר גרונו, באופן כזה זה נקרא שהוא "לצורך", והוא יוכל לצאת בחוץ ולשתות מעט או יאכל משהו קל – לא לחם – אלא חתיכת עוגה או פרי וישתה משהו ואז יוכל לבוא ולחזור לבית הכנסת; זה נקרא דוגמא ל"מצב מיוחד [קשה]". אבל ללא סיבה מיוחדת אלא מתוך "פינוקים" וכדומה, אין היתר לשתות או לאכול מאומה קודם קריאת המגילה.

השנה וגם בשנה שעברה הועלתה שאלה: יש כמה בחורי ישיבה שרוצים ללכת ולקרוא את המגילה ביישובים ובמושבים אצל עולים, והם לא גרים ליד הישיבה אלא צריכים לנסוע עד אליהם, ואתם בחורים נוסעים אליהם בדרך שנמשכת רבע שעה או חצי שעה, ועד שיאספו את העולים מבית לבית שיבואו לשמוע מקרא מגילה עוברת עוד חצי שעה, ובמקרה כזה עלולים אתם בחורים למשוך את הצום עד לשעה מאוחרת בלילה, וכי אתם מסכנים ייאלצו לצום עד עשר בלילה?! מקרה זה נקרא בודאי "שעת הדחק" ואמרתי לאותם בחורים שהם יכולים לטעום אחרי תפילת ערבית משהו קל ואז ילכו לפרסם את הנס באותם מקומות בהם אין פרסומי ניסא.

על כל פנים, אם זה לא לצורך גדול אסור לאכול או לטעום קודם מקרא מגילה.

הקושי באיסור אכילה קודם מקרא מגילה יכול לבוא לידי ביטוי אצל נשים, שכן האשה בדרך כלל נמצאת בבית ובעלה נמצא בבית הכנסת וקוראים את המגילה, ואחר כך הולך הביתה ועד שנאסף המניין וקוראים את המגילה, אז אם תרצה לאכול או לטעום משהו ולא יכולה כי טרם שמעה מקרא מגילה; כמו כן בבוקר יש מקומות (כמו בבית הכנסת שלנו) שבהם מתקיימים שלושה מניינים, כך שבכל שעה שנח לה לאשה יכולה להגיע לשמוע מקרא מגילה, וגם אם תרצה לקום ולשמוע מקרא מגילה במניין שמתפללים עם הנץ החמה – יכולה, ואם תרצה להגיע

קול צופיך

מרן הראשון לציון הרה"ג המקובל הא-לקי הרב מרדכי אליהו זצוק"ל

כי תשא - תשנ"ט - מאת מאת מרן הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל

ימנעו מהמקבל לאכול את המנות אותם שלח חברו! וזה עלול להכניס מחלוקת לתוך הבית שלו!

גם על מה שמזכיר הרמב"ם להביא מיני "תבשיל" יכולה להתעורר בעיה, שכן ישאל המקבל מי בישל את אותו תבשיל? האם יש בו בעיה של בישולי עכו"מ חלילה? וגם זה עלול לסבך אותו ולא ירצה לאכול!

האמת היא שגם במשלוח מנות של עוגות עלולות להתעורר שאלות מצד המקבל, שכן אם יש עוגות מתוצרת חוץ לארץ שמגישים לפני שרים וסגנים [רמי מעלה], יש להם דין של "עולה על שולחן מלכים" – חל על עוגות כאלה דין של "בישולי עכו"מ" ואסור לאכול מהם, ואפילו אם יהודי ידליק את התנור, הרי הרמ"א החמיר בדיני בישולי עכו"מ גם באופן זה.

לשם דוגמא, כותב הרב חיד"א עליו השלום – ונגיד את הדברים כלשוננו: "נסתפק הרב יד אהרן נר"ו (הוא היה עוד בחיים חיותו בתקופתו של החיד"א ע"ה), השולח תרנגול לחברו פטימתא ואכלה, ושוב נמצאת טרפה, ויגיד עליו רעו כי טרפה היא! האם יצא ידי משלוח מנות או לא? ויש לעמוד במחלוקת ראשונים...". והרב מאריך בזה.

אביא לכם דוגמא אחרת: אדם הלך היום לקנות שוקולד של עליית שכתוב עליו חל"י, 'כל חלי וכל מכה אשר לא כתובה בספר התורה הזה – כתבו את זה על החבילה'. דהיינו חלב לא יהודי, אם אדם שלח לחברו חלב לא יהודי, שוקולד מתוצרת חוץ לארץ ובו יש חלב עכו"מ – האם יצא ידי חובת משלוח מנות או שלא יצא ידי חובה? ולא מדובר על דיעבד כמו בתרנגול שנמצאה טרפה אבל מלכתחילה שלח אותה על דעת כן שהיא כשרה למהדרין, וכך קנה אותה אלא שיצאה טרפה, אבל לקנות לכתחילה חלב גוי ולשלוח לחברו?! מה יעשה בזה?? לא יועיל לו!! והוא (המשלח) לא יצא ידי חובה בודאי ועל זה אין שום בעיות.

אותו – התמלאו ביראת כבוד בפניו. הוא מביא סיפור ומעשה שמובא בגמרא, וכל מי שילמד אותו או שיקרא אותו, יחשוב שהוא בסך הכל "מצטט" מעשה המובא בגמרא ותו לא. אבל יש לדעת, שהנה האחרונים מתפלפלים בהרבה סוגיות מסויימות, והרב פראנק יש לו ספר על פורים והלכות וגם שם מתפלפלים בדינים, וכן לרב טיקוצ'ינסקי יש כמה וכמה הלכות והוא מפלפל בכמה וכמה דינים, כמו כן לרב בעל ה"בן איש חי" יש כמה וכמה הלכות והוא מתפלפל בכמה וכמה דינים; ולכאורה יש לתמוה על כולם: מדוע אתם מתפלפלים?! תקראו את הרב חיד"א ותראו שהוא הקדים אתכם!!

ואיך הוא הקדים אותם? הנה הגמרא אומרת כך: "מתנות לאביונים – תניא רב יוסף: 'ומשלוח מנות איש לרעהו' – שתי מנות לאיש אחד; 'ומתנות לאביונים' – שתי מתנות לשני בני אדם. ומפרש רש"י: מנות – מיני מעדנים. שתי מנות לאיש אחד – דכתיב ומשלוח מנות איש לרעהו, שתי מנות לאדם אחד. ומתנות לאביונים – שתי מתנות לשני בני אדם, די לכל אביון ואביון מתנה אחת, דהא 'אביונים' נמי תרתי במשמע", עכ"ל.

אני כרגע לא נכנס למחלוקת המובאת בפוסקים בשם הפרי חדש – מובא בברכי יוסף ובדברי הרב בעל הבן איש חי, אם צריכים לתת: "ומתנות לאביונים" – כלומר שתי מתנות לכל אביון ואביון, ולמה רק לאביון אחד? והנה הרמב"ם כותב דברים שאמנם צריכים לקיים אותם, אלא שצריכים ללמוד ולדייק בדבריו, וכך הוא כותב: "וכן חייב אדם לשלוח שני מנות בשר, או שני מיני תבשיל, או שני מיני אוכלים לחברו, שנאמר: ומשלוח מנות איש לרעהו". לעומתו, רש"י אמר: "מנות – מעדנים", כלומר סוכריות ועוגות, והרמב"ם כותב בשר! והנה השולחן ערוך כותב כדברי הרמב"ם, לשלוח בשר! הגע עצמך: אם בימינו אדם ישלח במשלוח מנות בפורים בשר לחברו – חברו יתחיל לשאול אותו איזה הכשר יש לבשר? האם מהעדה החרדית? האם זה חלק? האם זה גלאט? כשר? לכאורה כל השאלות הללו והספקות הללו

קול צופיך

מרן הראשון לציון הרה"ג המקובל הא-לקי הרב מרדכי אליהו זצוק"ל

כי תשא - תשנ"ט - מאת מאת מרן הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל

נתן לעני לפני הצהריים – מיילא! אבל אחרי הצהריים – אפילו אם אותו אדם מפורסם לא ירצו לקחת ממנו את אותו הצ'ק!

על כן, מי שרוצה לתת מתנות לאביונים לעניים, שיתן לו כסף ממש, או מטבעות או שטרות של כסף מזומן, על מנת שיוכל אותו עני להשתמש באותו הכסף בו ביום לקנות לו ולבני ביתו מאכלים טובים לסעודת פורים [נעוד נגיד לדין של מי ששולח לעני ממון שיגיע אליו רק אחרי פורים].

נחזור לענייננו:

על כל פנים למדנו בדברי הרמב"ם שלמשלוח מנות יש לשלוח בשר ותבשילים שנאכלים בסעודת פורים בו ביום.

והרמב"ם אומר עוד דבר: "וחייב לחלק לעניים ביום הפורים – ואין פוחתין משני עניים". ואחר כך אומר: "ויתן לכל אחד ואחד מנה אחת או מעות". ויש להבין מה כוונתו של הרמב"ם: "אין פוחתין משני עניים"?

והשולחן ערוך כותב בעניין של נתינה לשני עניים, וז"ל: "חייב כל אדם ליתן **לפחות** שתי מתנות לשני עניים". ויש להבין מה כוונת השולחן ערוך במה שכותב "**לפחות**"? מה המילה הזאת באה לרבות או לאפוקי? גם מרן בעל הבן איש חי כותב: "חייב אדם לתת **לפחות**...", ומה כוונתו בכך? וכי אם אדם נותן לשני עניים שתי מתנות לא יצא ידי חובה? והרי הפשט של השולחן ערוך והרמב"ם במה שכותבים "לפחות" הוא שבדיעבד יצא ידי חובה, אבל אין זה לכתחילה!

ובאמת נכון הדבר, והרב חיד"א עליו השלום אומר, שכשבאים לאדם עניים לבקש צדקה ביום פורים, לא יאמר להם: כבר נתתי! אלא תתן לכל אחד ואחד, וזוהי התקנה של "כל הפושט יד בפורים נותנים לו".

והגמרא מספרת מעשה: "רבי יהודה נשיאה (נשיא ישראל) שלח ליה לרב הושעיא (רב גדול) אטמא דעגלא תילתא וגרברא

הבעיה הנוספת מה ששאלו היא באדם שאכל בשר ביום פורים בצהריים – ולדוגמא אם השקיעה בשעה 18:00, הוא אכל את הבשר הזה בשעה 15:00. והנה הגיע אדם אחד ומביא לו למשלוח מנות עוגת גבינה משובחת מאוד! לכאורה יאמר לו המקבל שהוא לא יכול לאכול עוגת גבינה, שכן הוא אכל בשר! נמצא שאותו משלח לא קיים עם חברו זה את מצות משלוח מנות, שכן העוגה אינה ראויה לו לי.

ולשם דוגמא אחרת, קיצונית מעט יותר. אם נאסר על אדם לאכול מלח, והביאו לו עוגיות מלוחות, לכאורה גם כאן יאמר המקבל שהוא לא יכול לאכול מאותם מאפים ונמצא שהמשלח לא יצא ידי חובה עם אדם זה!

כמו כן אדם חולה סוכר ואסור לו לאכול סוכר, ומביאים לו בפורים למשלוח מנות עוגה עם סוכר ועם דבש וצימוקים, וכי מה יגיד, שלא יצא ידי חובה משום כך?!

התשובה לכל הספקות דלעיל היא, שכיון שהמקבל יכול לשלוח את זה בו ביום לאדם אחר שבשבילו ראויים מאכלים אלו, נמצא המשלח יצא ידי חובתו שכן זה ראוי למקבל¹.

וזה לא כמו שאנחנו נביא להלן בדין עני שנותנים לו צ'ק עם "חתימה מקושקשת" וילך העני המסכן הזה לקנות לחם עם גבינה לבניו ולא תהיה הפרוטה מצויה בכיסו של אותו עני, ואפילו אם ירצה לשלם עם אותו הצ'ק, יכול החנווני לומר לו שאין הוא מכיר בבעל הצ'ק ואין הוא מוכן לתת לו מאכלים תמורתו! הא למה הדבר דומה? לאדם שיתן לעני צ'ק על סך 1,000 ₪ וירצה העני למסור אותו לבעל חנות ולבקש ממנו לקנות מעט מוצרים ויחזיר לו עודף על ההפרש – לא ימצא אדם שיסכים לבקשתו! ובשלמא אם שמו של בעל צ'ק המתנוסס בראשו הוא מפורסם מאוד וידוע לכולם שכל הצ'קים שלו מכובדים לחלוטין, ואותו הוא

קול צופיך

מרן הראשון לציון הרה"ג המקובל הא-לקי הרב מרדכי אליהו זצוק"ל

כי תשא - תשנ"ט - מאת מאת מרן הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל

הצלחת לכמה צלוחיות נפרדות, באחת מניחים אורז ובאחרת מניחים איטריות, ובאחת אפונה ובאחת חתיכת עוף; אלא שלח לו שני קילו בשר ממש ובשתי צלחות נפרדות לגמרי, אלא שזה אותו סוג של בשר, ולא סוג אחד של ירך והשני של כתף (לשם דוגמא) – האם יצא ידי חובת שתי מנות או שלא יצא ידי חובת שתי מנות?

דבר חמישי: אדם שלח לחברו משלוח מנות, ולדוגמא שהם גרים אחד מול השני וכביש חוצה ביניהם, וצועק לו ראובן לשמעון: שמעון! הנה הבן שלי יורד ומביא לך משלוח מנות, תפתח לו בבקשה את הדלת! ושמעון אומר לו: בסדר. והנה עומד היהודי הזה ומסתכל בחלון ביתו שבאמת הבן של שכנו יורד ומביא משלוח מנות גדול ומכובד מונח בסל גדול ומפואר, ופתאום עברה איזה מכונית ודחפה קלות את הילד המסכן הזה ומכח זה נפל הילד על הרצפה וכל המנה נשפכה על הרצפה. ואת כל המאורע הזה רואה אותו אדם, ואומר: מסכן הילד הזה. האם באופן זה המשלח יצא ידי חובה שהרי הוא שלח, או שמא נאמר שכיון שהמשלח לא קיבל בפועל את המשלוח, מה אכפת לנו שהוא נאנס ונפל ולא יכל להשלים את שליחותו, הרי בפועל הוא לא קיבל!

הנה בדבר זה יש מחלוקת בין התרומת הדשן לבין ה"מנות הלוי", שלדעת המנות הלוי – הרב רבי שלמה אלקבץ, וגם הרמ"א ב"מחיר של יין", שתיהם כתבו את הפירוש ואת ההלכות על המגילה, וכתבו על עצמם שהיו עניים ולא היה בכיסם פרוטה, ועשו ביניהם "משלוח מנות בדברי תורה", וזה לעצמו אולי דבר חשוב אבל לא יוצאים בהלכות ידי חובת משלוח מנות אלא צריך לקיים את המצוה במאכלים שניתן לאוכלים דוקא. ולדעת התרומת הדשן, אמנם שלח המשלח את המנה המכובדת, אבל כיון שהמקבל בפועל לא קיבל ולא אכל ממנו דבר – לא יצא ידי חובתו. ואפילו אם ראה את כל המעשה והספיק לומר על הילד שהוא נורא מסכן וכי זה נשבר לו וכי יש לאביו מזה הפסד, זה

דחמרא". שלח לו ירך של בהמה שלישית לבטן וגם גרברא דחמרא (בקבוק יין). "שלח ליה רבי הושעיא (רבי הושעיא עונה לו), קיימת בנו רבנו 'ומשלוח מנות איש לרעהו'". ובסוגריים כתוב בגמרא: "ומתנות לאביונים". ואומר רש"י: "לא גרסינן 'הדר' שלח ליה". הגמרא מספרת מעשה על רבי יהודה נשיאה ששלח לרב אחד רגל (ירך) של בהמה וחבית יין וענה לו "קיימת בנו רבנו...", וכשאדם קורא את הגמרא מבין שהגמרא מביאה מעשה או סיפור בעלמא. ושואל הרב חיד"א, וכי אין לגמרא מה לעשות רק לספר סיפורים!? ששלח לו בשר ושלח לו יין!? מה אתה מרויח מכל זה?

הרב הביא ביאור על זה בספרו "פתח עיניים" כמה פירושים, ולא סתם פירושים אלא פירושים שיש בהם נפקא מינה בהלכה!

דבר ראשון: האם מותר לאדם גדול לשלוח מנות לאדם קטן? כי יש מקום לגדול להתגדר ולומר שכיון שהוא גדול, על הקטן ממנו לשלוח לו ראשון את משלוח המנות שלו בתחילה, וכי למה הוא אמור לשלוח לו הראשון?? וזה לא כמו בימינו שנוהגים להחליף, אלא המדובר בתקופת הגמרא שהיו שולחים כל אחד את המנה בשלמותה! ובפרט שרבי יהודה הנשיא היה עשיר גדול ו"נותן"!

דבר שני: אם אדם עשיר גדול שולח משלוח מנות לאדם אחר, האם צריך לשלוח מנות המתאימות לאדם השולח או לפי האדם שמקבל?

דבר שלישי: פליגי בית הלל ובית שמאי אם משלחים ינות בנוסף למאכל מסוים, האם היין נקרא מנה שניה ויצא בזה ידי חובת שתי מנות (כמו שמסתפקים היום בדבר זה האחרונים), או שזה לא נקרא שתי מנות?

דבר רביעי: אם אדם שולח לחברו שתי חתיכות בשר גדולות ומכובדות – כל חתיכה במשקל של 1 קילוגרם! וכך שולח שתי מנות בשר, והניח אותם בשתי צלחות נפרדות, ולא כמו שיש היום צלחת אחת עם חריץ מלמטה, באופן שהפכה אותה

קול צופיך

מרן הראשון לציון הרה"ג המקובל הא-לקי הרב מרדכי אליהו זצוק"ל

כי תשא - תשנ"ט - מאת מאת מרן הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל

לקבל את המשלוח. אמר לו השליח שהוא בסך הכל שלוחו של פלוני וכי אם הוא רוצה - עליו לחתום שהוא לא רוצה לקבל. ואם אומר לו המקבל: איני רוצה לחתום לך! ואדעכי והכי מגיע עוד משלוח מנות מאדם אחר, ובראות השליח הבא שאותו מקבל עסוק, הוא הניח את המשלוח וברח! כלומר, על כרחו נתנו לו משלוח מנות! האם יצא ידי חובה או לא יצא ידי חובה? אם נאמר שהתקנה היא על מנת שיהיה לאדם מה לאכול, הנה יש לו מה לאכול למרות שזה היה על כרחו! אבל אם נאמר שהתקנה היא לשם אהבה ואחוה שלום ורעות - ליתא, הן מצד שלא רצה לקבל והן מצד שקיבל את המשלוח מבלי לדעת מי שלח לו אותו.

ועוד יש בגמרא כתוב שפעם אחת הלך רב אחד וקנה איזה קרקע אדמה, ושילם עליה מחיר טוב. אחרי זה נודע לו שעל אדמה זו היה כבר משא ומתן עם אדם אחר כדי לקנותה, והרי יש בהלכה שאם אדם מתעניין ורוצה לקנות דבר מסוים, אסור לך לבוא ולפתוח במשא ומתן על אותו דבר, וזה נקרא "עני המהפך בחררה..." , ואותו רב לא ידע שהיה כבר רב אחר שהתעניין על אותו הקרקע לפניו, והלך לרב הראשון ואמר לו: תשמע, אני לא ידעתי שאתה התעניינת לפניי, מהפך בחררה.. על כן תקח את זה במתנה. אמר לו אותו רב, אני במתנה לא מקבל, אם אתה רוצה - תמכור לי! אמר לו, תראה, הסבתא שלי סיפרה לי סיפור וסבא שלי אמר לי שאם אדם קונה בית ראשון או קרקע ראשונה - לא מוכרים אותה וכי יש בזה סגולה לא טובה, לכן אני לא מוכר אלא קח את זה במתנה. אמר לו הלה - אל תספר לי "סיפורי סבתא" אני לא לוקח מתנות, שנאמר "ושונא מתנות - יחיה". אז מה יעשו? זה לא רוצה וזה לא רוצה, אמרו, זה מתקרייא ארעא דרבנן. באו חכמים ואמרו באו נעשה ישיבה שבה כל החכמים ישבו וילמדו תורה על הקרקע הזאת.

אם כן, אדם ששולח מתנות לאביונים ומשלוח מנות איש לרעהו, יאמר המקבל אני לא אקבל! אני לא צריך! מה אתה שולח לי!!

עדיין לא מוציא אותו ידי חובתו. אבל לדעת הרב "מנות הלוי", כיון שכל הטעם של משלוח מנות איש לרעהו הוא בעד שתהיה אהבה ואחוה שלום ורעות, והוא הרי שמע מפי חברו איך שהוא שולח את המנה היפה שלו בידי בנו, והוא גם ראה את בנו של חברו יורד לכיוון ביתו ואיך שהוא נאנס ונשפכה כל תכולת משלוח המנות בדרך אליו ממש - אין לך אהבה ואחוה שלום ורעות גדולה מזה שאדם זה באמת עשה והתאמץ עליה. **ויסוד הנפקא מינה בזה** הוא האם הולכים לפי התוצאה של אהבה ואחוה שלום ורעות או לפי מה שראוי לאכול בפועל או שלא נאכל או ראוי לאכול בפועל.

דבר שישי: כותב בשולחן ערוך שאם שלחו לאחד משלוח מנות ואותו מקבל - באותה העת שהגיע השליח לתת לו את המשלוח מנות - ישן. ולא התעורר משנתו רק בליל מוצאי הפורים. והנה כשקם משנתו רואה בביתו מונח משלוח מנות גדול ומכובד, וכאן המשלח שלח את אותו המשלוח ביום פורים אלא שהמקבל לא קיבל את זה מידו עד מוצאי פורים, והשאלה האם יצא ידי חובתו או שלא יצא ידי חובתו?

דבר שביעי: אדם לקח רגל של שור משובח מאוד (כמו שהבאנו לעיל), וכן חבית של יין, ונתן לעני אחד שיש לו בנים, ואמר לו לאותו עני: תראה, אין לי כח לשלוח משלוח מנות ולתור אחרי עניים רבים, על כן אני מבקש ממך שתקח את זה לך ולבניך וזה יהיה לך גם משלוח מנות וגם מתנות לאביונים, ומתוך מה שאני שולח תוכל לקחת אחד מהם בודאי בשבילך. השאלה האם יצא המשלח ידי חובת משלוח מנות ומתנות לאביונים באופן זה או לא?

דבר שמיני: מסתפק בעל הבן איש חי, באדם ששלח משלוח מנות לרעהו, ואותו מקבל - כשפתח את דלת ביתו - הוא רואה את המשלוח מונח כשהוא דומה מאוד לכל המשלוחים האחרים ששולחים בדרך כלל, עם עוגות וממתקים, ואותו מקבל - נמאס לו מכל העוגות והמתקים, ואמר לאותו שליח שהוא אינו מעוניין

קול צופיך

מרן הראשון לציון הרה"ג המקובל הא-לקי הרב מרדכי אליהו זצוק"ל

כי תשא - תשנ"ט - מאת מאת מרן הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל

את כל המנה ותקח מנה אחרת, וכך לפחות בזה תקיים את הדבר.

אבל הדבר הזה שבהלכה שכתבו שמחלפי סעודתייהו זה טוב לחיילים בצבא. לא כל חייל בצבא מקבל אוכל מהבית לפני פורים, בצבא מקבלים מה שמקבלים מנה. אז אין הכי נמי, וחייל בצבא אחרי ארוחת בוקר אחרי קריאת המגילה – מקבל מנה, נגיד דוגמא לחם, זה נקרא מנה – כשיעור! ומנה שניה מקבל נניח גבינה או ביצה למשל. יושב על השולחן ויגיד לחברו: "לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה כמו שכתוב בסידור תפילה, הריני בא לקיים מצות משלוח מנות איש לרעהו ותקח משלוח מנות" וזה לוקח את המשלוח מנות. את המנה שלו הוא אומר: "לשם יחוד קודשא בריך הוא הריני בא לקיים מצות משלוח מנות" ונותן לו משלוח מנות, הרי "מחלפי סעודתייהו" הרי יצאו ידי חובה. אז לדעת התורה לשמה גם עניים יכולים להחליף באופן כזה.

אבל אני רוצה לומר עוד דבר מיוחד. בעל הבן איש חי כתב דבר שהוא אמנם נגד המשנה ברורה ונגד הריצב"א, הריצב"א כתב לתת מנות מתנות לאביונים, מה שתתן מספיק, אפילו פרוטה! בא הרב בן איש חי ואומר – לא! צריך לתת מתנה שיש בה ממש, ויכול לאכול ממנה, כשיעור מחיר של שלש ביצים.

פעם הייתי באיזה מקום ודרשתי להם, כתוב בבן איש חי לתת שלש ביצים, ואם אתה יהודי פשוט ויהודי רגיל – מה"עמך", ואמר לי הרב מה יעשה עני רגיל בהלכה זו של נתינת שלש מנות לחם שהוא 180 גרם או 240 גרם, עם משהו! אז אמרתי לו אתה יודע מה? מהיום והלאה אני אדרוש שכמה שעולה מנה פיתה עם פלאפל – זה המינימום שצריך לשלוח לעניים. אחר כך תקח ותתן פחות זה כבר לא משנה. אז היהודי הזה שמח, כי מנה של פיתה עם פלאפל זה... וכל שנה זה משתדרג יותר ויותר. כמה אחדים שמעו ואמרו מה אתה ממציא דין חדש? איפה זה כתוב? ריטב"א אומר: פרוטה! הבן איש חי עשה לך חומר ונתן לך

על זה אמרה הגמרא: "קיימת בנו רבנו...", רבי הושעיא למה קיבל? יגיד אני שונא מתנות יחיה ולא רוצה לקבל! אמר לו, תדע לך! אם אני לא אקבל, אז כל אחד ואחד לא יקבל, אז מה יצא מכך? שלא כל אחד ואחד יוכל לקיים מצות משלוח מנות! ומכיון שזה מצוה לקבל – אז אני מקבל.

תראו כמה ממעשה שלכאורה נראה פשוט וסתמי – כמה נפקא מינות להלכה לומדים מזה! אז מה שאדם שולח היום משלוח מנות עם יין, זה בעיה בהלכה אם יצא ידי חובה, צריך שני מנות ממש, ואומר בעל הבן איש חי שצריך שתי מנות בשתי כלים נפרדים – לא בצלחת אחת מחולקת לכמה חלקים, ואומר הרמב"ם שצריך בשר! אוכל! ומי יעשה היום בשר ואוכל? היום מה עושים? שולחים עוגות, כמו שאומר רש"י, כל מיני מעדנים, אז עוגות צריך לשלוח אותן עוגות כשרות שאליבא דכולי עלמא יהיו כשרות וראויות לאכול אותן. ולא רק זה, בעוגות צריך גם כן שני סוגי עוגות! ואם ירצה לשלוח יין – שישלח גם יין, זה לא משנה, אם רוצה קולה? שישלח קולה – אין דבר! העיקר...

והיום יש נוהגים כמו שכתוב בגמרא: "אב"י בר אבין ורבי חנינא בר אבין מחלפי סעודתייהו להדדי. ואומר רש"י: מחלפי סעודתייהו הדדי, זה אוכל עם בפורים של שנה זו ובשנה סועד חברו עמו. עניים היו! והוא בטוח וחושש שגם בשנה הבאה יהיה עני, ואומר לחברו: בא נאכל, תן לי אוכל השנה והשנה הבאה אני אותן לך אוכל. אומר הרמב"ם, מה זה שווה משנה לשנה, אלא עכשו השנה היו מחליפים סעודה מאחד לשני, וזהו מחלפי סעודתייהו מאחד לשני.

היום אנשים מקבלים משלוח מנות, אז לא נעים לקחת את כל המנה, ומחליפים. מה אתה מחליף? לוקח חתיכת עוגה וחתיכת טופי ושולח את זה. זה לא שוה! צריך מנה! מנה להחליף, לא סתם! אלא מה? יגידו עליך שאתה קמצן ואתה לא רוצה שככה יגידו עליך, זה באמת נכון וזה לא יפה שיגידו עליך.. אז לפחות במנה אחת שתקבל תקיים את מצוה אחת כהלכתה, ולכן תקח

קול צופיך

מרן הראשון לציון הרה"ג המקובל הא-לקי הרב מרדכי אליהו זצוק"ל

כי תשא - תשנ"ט - מאת מאת מרן הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל

היום ההילולא של הרב חיד"א עליו השלום. בבגדד כותב הרב זבחי צדק – קיבלנו את פסק הרב חיד"א כפוסק לכל הדורות, ואם יש בעיה – הרב חיד"א. וזה ראינו בקרב כל הספרדים וגם אצל האשכנזים, שאם הרב חיד"א אמר – מקבלים את דברי הרב חיד"א וכך מפורסם דברי הרב חיד"א.

והרב חיד"א עליו השלום הסתובב בעולם כולו ובכל מקום ומקום התקבל בכבוד גדול, כבודה של אר"י. ובאחד המקומות הגיע לצרפת, ושם עמד על יד נהר, היה נהר גדול באמצע פריז שם עבר הנהר הזה, והוא היה לבוש בבגדי חכמי ספרד שבירושלים, ועמד והסתכל וראה ילד אחד קופץ לנהר הזה ועומד לטבוע. וראה אנשים שונים מסביב, שוטרים, חיילים, וקראו לעברם לקפוץ למים ולהציל אותו! אמרו לו שלא רוצים כי זה מסוכן. קפץ הרב חיד"א, והצליח להשיג את הילד הטובע ולמשות אותו מהמים וכך הציל את חייו. ואת כל המעשה הזה ראה המלך של צרפת שארמונו היה לא הרחק משם, והסתכל דרך המשקפת שלו לכיוון, והתברר שאותו ילד שהציל מרן חיד"א עליו השלום היה בנו של המלך! נמצא שהמלך והמלכה עמדו והסתכלו להנאתם לכיוון הנהר החוצה את פריז ופתאום קלטו איך שהבן שלהם נפל למים ועמד לטבוע, ואיך שאותו חכם ספרדי מירושלים זועק לעזרה לכחות הבטחון שעמדו בקרבת מקום ואיך שהם לא רצו לסכן את חייהם בשבילו, ואז הרב חיד"א במסירות נפש קפץ למים חרף כל הסכנה שבדבר והציל את יורש העצר של צרפת! מייד בקשו לקרוא לאותו "אמבסדור" כי חשבו שהוא פוליטיקאי חשוב. כשהייצב מרן חיד"א בפניהם אחר כבוד גדול שקיבלו אותו, אמרו לו מה אתה מבקש בשכרך? אמר להם החיד"א אני לא רוצה שום שכר, אני הצלתי חיים של ילד! אמר לו המלך, אבל הוא גוי! אמר לו החיד"א אין שום הבדל אצל הקדוש ברוך הוא בעיניו זה, כי הוא יתברך שמו ויתעלה ברא אותו והוא גם בנו! אמר לו המלך, אתם היהודים ככה אומרים?! אתה מוסר נפשך לתוך הנהר הזה מה שלא רצו לעשות כל השוטרים והקצינים ואנשי כחות הבטחון של המלכות?! והחיד"א היה

שיעור כזה, מה אתה רוצה עוד?! ומאז בכל שנה מקשים עליי על דין זה שאמרתי ואני משיב להם מה אתם רוצים ממני? יהודי אחד עם הארץ ככה אמר לי שצריך לתת פיתה פלאפל, מה אתם רוצים ממני? לכו תשאלו אותו שאלות! ואומרים לי וכי אתה סומך על עמי ארצות?! על בעלי בתים?! לכן השנה אביא מצאתי מקור שמצאתי לדינו של בעל הבן איש חי וגם לאותו יהודי שאמר לתת מנה פיתה פלאפל.

והמקור לדין הנ"ל הוא ממסכת סופרים פרק כ"א הלכה ד': "יש מסתפקים לתת לחם ודגים, ומכל מקום לא יפחות משתי מנות אפילו חיטים ופולים". בתחלה לחם ודגים, ואחר כך מוסיף ומכל מקום לא יפחות אפילו חיטים ופולים כדי שיהיו שתי מנות. הנה לחם ודגים שווי ערך בודאי יותר מפיתה עם פלאפל, וחיטים היינו שיכול לטחון אותם, ופולים – זה שתי מנות, שיכול לאוכל אותם. זה שלא הוזכרה שם פרוטה ולא 180 גרם לחם אלא לחם עם ליפתן, כך כתוב במסכת סופרים בפירוש! אז הכי זול לחם עם ליפתן והיינו פיתה עם פלאפל. ואם אדם יכול למצוא זול יותר מזה – אין הכי נמי, ויביא לו לעני יותר זול מזה אם ימצא – זה דבר אחר, אבל זה המינימום שאדם יכול לתת.

ועל כן אדם לא יתקמץ שכיון שכתוב "פרוטה" וכתוב 180 גרם, אני אלך לשאול כמה עולה 180 גרם או 240 גרם וכמה שזה עולה אני אתן, בזה לא יתקמץ, אלא "העשיר ירבה", וגם הדל לא ימעיט אלא יתן הרבה. ודעת הבן איש חי גם עני חייב במתנות לאביונים, ובדבר זה גם עני יכול להחליף עם עני אחר וזה לא משנה בדין זה.

ועל כן מכיון שיש לזה מקור, אז מה שאומר הרמב"ם והשיעור "לפחות" ... לא יאמר אדם ויתקמץ בדבר הזה אלא "כל הפושט יד בפורים" נותנים לו. ולפחות בשתי מנות איש לרעהו יעשה את זה כדין וכדת, ושתי מנות לאביונים כדין וכדת, ואחר כך מה שמוציאים על זה עוד ועוד יוסיף על זה ואין בזה בעיה.

קול צופיך

מרן הראשון לציון הרה"ג המקובל הא-לקי הרב מרדכי אליהו זצוק"ל

כי תשא - תשנ"ט - מאת מאת מרן הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל

גם מרדכי הצדיק – כתוב "עם הגולה אשר הגלתה, אשר הגלה
בבוכדנצר..." אומרים חז"ל שמרדכי הצדיק הוגלה פעם ראשונה,
ברח ובא לארץ ישראל, תפסו אותו, השיבו אותו לשושן הבירה,
ושוב פעם ברח ושוב תפסו אותו והשיבו אותו, וכך חזר דבר זה
על עצמו שלש פעמים. וכך שמו אותו וכלאו אותו בבית המלך
באופן שלא יוכל לברוח יותר.

ולא רק זה, אלא אנחנו בירושלים קוראים את המגילה בט"ו
באדר, בירושלים וסביבותיה, וזה כולל את הר נוף, כולל את
רמות, רק מה שיש בעיה זה פסגת זאב וגבעת זאב. פסגת זאב
חותכת לנו את ירושלים, וגבעת זאב לעת עתה רחוקה, ועוד
תתקרב ותהפך לחלק מירושלים.

כתוב שעתידה ירושלים להתרחב עד דמשק, וכשתתרחב עד
דמשק, ואז יקראו עד דמשק את המגילה בט"ו באדר. ובדמשק
תהיה מנוחתו, ויהיה לנו שמה נציג בדמשק והנשיא והממשלה
תהיה בדמשק.

יהי רצון שיקויים בנו "ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר",
כפשט וכדרש, ונזכה לגאולה השלמה, ונזכה חצי שקל לבית
המקדש שייבנה במהרה בימינו ונאמר אמן.

* * * * *

פינת השואלים:

ערב טוב ושבוע טוב לכבוד מורנו ורבנו, הערב בעזרת ה' שני
השואלים יהיו – אחד משיבת נוח דקלים והשני מהעיר לוד.
אנחנו נפתח עם השואל מנוה דקלים, דרור יצחק – בכבוד.

יצחק דרור מנוה דקלים:

פיקח, והוסיף לו: והרי הם ידעו שהוא בנו של המלך... ואילו אני
לא ידעתי... אמרו לו המלך והמלכה – אז מה אתה בכל זאת
רוצה בשכרך? אמר להם אני לא רוצה שום דבר! אחרי שלחצו
עליו, אמר: אדוני המלך, יש אצלכם ביבליוטיקה, כלומר מוזיאון
שבו הספרייה הלאומית והמלכותית של צרפת, ויש שמה ספרים
היסטוריים לעם היהודי – של רש"י ושל בעלי התוספות – אותם
גנבו לעם היהודי במהלך השנים והפרעות שעשו בהם, ומילאו
במחסנים שלהם את כל הספרים הללו, אז אני מבקש אדוני
המלך שתתן לי רשות להכנס שעה אחת ביום ולעיין בהם. אמר
לו המלך, תוכל להכנס אבל לא תוכל לקחת משם שום דבר. אמר
לו: אני לא לוקח שום דבר! וכך היה, וכמו שקיבל רשות כפי
שביקש – הוא נכנס לשמה שעה אחת ביום. אמרו לו מכריו, וכי
מדוע לא ביקשת כסף רב וזהב?! בכל אופן כשהגיע לשם והראה
לשומר את הצו המלכותי, אמר לו השומר תוכל להכנס למשך
שעה אחת בלבד ורק לקרוא וללמוד בהם אבל אסור לך להעתיק
שום דבר, כי יש בספרים האלה זכויות מחמירות ביותר [כמו
שהיום לא מרשים להעתיק מספרים אלא אם כן תשלם כסף
לבעליו...]. אמר החיד"א, בסדר – אני אכנס רק ללמוד בהם
במשך שעה ביום. וכך היה יושב, לוקח ספר – לשם דוגמא,
שו"ת של רש"י – קורא בו עד שנגמרה לו השעה וקם ממקומו
והולך. ואחר כך היה כותב וכותב את הכל מזכרונו, עד ש"כאן
עמד הקולמוס". כל כך היה כח הזכרון שלו. וכך היה גם למחרת
וכך עשה במשך הדרך, וכך כתב בספריו: "והעתקתי והעתקתי
הרבה מהספרים האלה", כך היה חזק כח הזכרון שלו.

ומעבר לזה – היה חזק ביותר כח החסידות שלו. החסידות שלו
היתה שהוא היה שליח של ארץ ישראל ואהב את ארץ ישראל
ביותר, וכיבד את ארץ ישראל, והיתה לו חשיבות גדולה לארץ
ישראל.

הוא נפטר ביום י"א של חודש אדר, בדיוק כמו בשבת הזאת,
והוא נקבר כמו מחר, ולכן אנחנו מזכירים אותו עכשו.

קול צופיך

מרן הראשון לציון הרה"ג המקובל הא-לקי הרב מרדכי אליהו זצוק"ל

כי תשא - תשנ"ט - מאת מאת מרן הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל

קיים! לא מפני שזה תלוי באויר, אלא מפני שזה לא נמצא על אותו המקום. וגם עד הגבול שהוא מקום של תינוק רופס שם.

ביד – הגבול, על "קוביד"ו" מה שכתוב, ואדם שמכופף את היד שלו, את הזרוע שלו ושם בולט משהו. הרב בעל הבן איש חי בפרשת וירא הביא איפה המקום המדוייק, כי באמת קשה למצוא את המקום המדוייק ביד כי לא לכולם יש את אותו ה"קוביד"ו" הזה – המקום הבולט, ויש מי שאומר שרק חצי העליון ולא חצי התחתון, ויש מי שאומר שרק חצי לכיוון העליון ולא לכיוון התחתון ולא באמצע, בכל אופן המניח תפילין אחד זה לא בעיה, ובדורות הקודמים שהתפילין היו קטנות לא בעיה, אבל היום אנשים נהיו "גדולים", לוקחים תפילין גדול – 4 ס"מ, ויש מקום בראש רק לתפילין אחד בלבד, ובגמרא כתוב שהיה בראש מקום לשתי תפילין שלמות ובימינו בתפילין הגדולות יש מקום רק לתפילה אחת בלבד.

אם אדם מניח תפילין גדולות זה באמת בעיה כי צריך לדעת בדיוק איפה לשים אותו, וגם ביד. הטוב ביותר בתפילין אחד הוא לשים אותו בדיוק באמצע, ואז יצא אליבא בכולי עלמא. אבל לדעת הגאון מוילנא ולדעת הבן איש חי – אם שם את זה לכיוון הכתף למעלה, כל עוד זה נמצא עדיין במקום הבשר התפוח זה גם כן מועיל.

ומי שמניח שתי תפילין (רש"י ורבנו תם) ביחד, כמו שבאמת צריך להיות, או שמניח שתי תפילין אחד אחרי השני, אז הוא צריך לדעת שהמקום המדוייק ביד הוא שכשקונה תפילין של יד ילך למוכר ויגיד לו את הקובד"ו שלו וימדוד לו את זה ולפי זה יכין לו את התפילין שלו. לא ילך ויקנה ואחר כך יבוא לרוב לשאול איך אני יעשה! אלא קודם כל תבדוק את המקום התפוח שלך.

הרב הביא במדרש פליאה שכתוב אין מניחין תפילין אלא בשב"ת, וידוע שבשבת לא מניחין תפילין, אם כן מהו "אין מניחין תפילין" אלא בשבת?! אלא הכוונה, אומר הרב, בשב"ת הוא ראשי תבות של "ב'מקום ש'ער ב'מקום ת'פוח". ועוד כתוב "אין

ערב טוב לכבוד מורנו ורבנו. רציתי לשאול לגבי המיקום של המיקום של התפילין. ברוך ה' היום יש מודעות כמו שרואים מאוד גדולה לגבי המיקום של התפילין של הראש, אך דוקא לגבי המיקום של התפילין של יד זה דוקא לא כל כך ידוע. ויש בזה גם קצת בעיות בכל אופן לי. ורציתי לשאול, ידוע שצריך שתי תנאים לשמור בכדי להניח את התפילין של היד: התנאי הראשון הוא שלא יעבור את תחילת השריר מלמטה, ותנאי שני הוא שלא יעבור את חצי הפרק ולמעלה ואם עובר יש באמת רק את דעת יחיד, את דעת הגר"א לסמוך. אבל באופן עקרוני זה לא אמור לעבור את החצי פרק ולמעלה.

רציתי לדעת שתי דברים: קודם כל איך מודדים את שתי התנאים האלו, את התנאי ראשון – קודם כל איך אני מודד את תחילת השריר, האם כשהיד היא בתשעים מעלות שאז השריר מתחיל מנקודה מסויימת, או שהיד כפופה ואז השריר גדל וקטן בהתאם, איך מודדים את תחילת השריר? שאלה שניה איך מודדים את חצי הפרק: מהכתף עד המרפק או עד ה... זה קצת קשה וצריך להמחיש את זה בדיוק, וקשה בדיוק איך להגיד את זה במילים, אבל אני לא יודע בדיוק איך למדוד את חצי הפרק. והייתי רוצה לדעת איך מודדים את שתי הדברים האלו, ובהתאם לכך להניח את התפילין בעזרת ה'.

מרן הראשל"צ זצוק"ל

גם תפילין זה קשור לפורים, כמו שכתוב "ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר" ויקר – זה תפילין, אם כן יש לזה קשר.

גם בתפילין של ראש וגם בתפילין של יד יש מיקום מדוייק איפה להניח את התפילין של יד ואת התפילין של ראש. בתפילין של ראש כתוב: בין עיניך. אבל כתוב גם "בין עיניך" ומתחילת מקום שמכיר השער לצמוח.

אם אדם מניח תפילין כמו שהיום עושים גסות גדולות והן בולטות חלק מהן מעבר למקום שהשער צומח, יתכן ואת המצוה לא

קול צופיך

מרן הראשון לציון הרה"ג המקובל הא-לקי הרב מרדכי אליהו זצוק"ל

כי תשא - תשנ"ט - מאת מאת מרן הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל

אדם שרוצה לברך 'הגומל' – כשאשתו תברך 'הגומל', שתכוון לפטור אותו, ובזה תוציא אותו ידי חובה.

אבל האשה יש לה דין חולה, היא ילדה את הילד, ועל כן תברך 'הגומל', ותברך 'הגומל' כמו שכתוב – בצנעה, ותברך 'הגומל' מיד ביום הראשון אחרי שקמה, ובפרט שהיום מסכנה האשה אחרי יומיים כבר "זורקים" אותה מבית החולים – תלכי! מקודם היתה ארבעים יום יושבת בבית ומאכילים אותה ומשקים אותה, אבל היום – שבעה ימים אין לה. אבל זה לא משנה, על כל פנים לא תברך ביום השלישי כיון שעדיין "בהיותם כואבים" אבל יכולה לברך 'הגומל' או בליל הברית מילה או ביום הברית מילה, פחות או יותר כשהבריאות שלה חזרה לאיתנה. ואז תברך 'הגומל'.

ואמנם תינוק הקטן שעשו את הברית מילה, והוא בוכה, אז אנשים מרחמים ואומרים: איזה מסכן! הוא בוכה! כואב לו! הוא בוכה! לא!! יש בכיה של שמחה ויש בכיה של צער, והתינוק בוכה משמחה, אה!! נכנסתי לעם ישראל, נכנסתי לכלל עם ישראל, ליהדות, וזה חשוב מאוד.

אני רואה שגם השאלה השניה קשורה לימי הפורים, כי כתוב "ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר", וששון – זו ברית מילה. וגם השאלה השניה על ברית מילה קשורה לפורים.

אבל קשור גם ליום הזה, כתוב "ויזנב בך" – עמלק היה לוקח ערלות של בריתות וזרק כלפי מעלה, כלומר שהיה מזלזל במצות ברית מילה, ולא רק מזלזל אלא גם "לועג" למצות ברית מילה. ועל ה"לעג" הזה... אנשים שואלים: מה קרה?? סך בכל מה קרה?? לפני שלושת אלפים שנה אומה אחת באה והתנפלה על עם ישראל, ועד היום נזכור לה את הדבר הזה?? רחמנים בני רחמנים!! נרחם עליהם!! ומה עוד, ששמואל אומר לו לשאול, משור ועד חמור – הכל!! מה קרה!!

אלא, שיש "עמלק" באומה, ויש "עמלק" ברוחניות. עמלק באומה – כל מי שהיום עושה צרות לעם ישראל, זה מזרע עמלק.

אוכלין קרבן פסח אלא בחמץ", והוא גם כן פליאה עצומה, אלא הכוונה לראשי תבות של "בלילה, ח'צות, מ'נוייו, צ'לי". וזה נעשה לסימן כדי לזכור היטב את ההלכות הברורות שבו.

בכל אופן, בתפילין יש מקום בראש לשתי תפילין, ואם אדם מניח תפילין יש מקום גדול אבל אם אדם מסופק – ילך לרב או לאדם שמתמצא בזה ויאמר לו בדיוק איפה המקום.

* * * * *

תודה רבה. אנחנו עכשו עוברים לשאל השני מהעיר לוד, אהרן אטיאס ישאל את השאלה בכבוד:

אהרן אטיאס מלוד: רציתי לשאול – כבוד הרב – לגבי תינוק שנולד, ונהוג שבברית האמא מברכת 'הגומל'. רציתי לשאול האם לא ראוי שגם האבא יברך 'הגומל' על הילד שנולד ואחרי הברית שהוא עבר את הברית שהוא מעין ניתוח, והאם לא צריך לברך שוב על זה גם כן 'הגומל'? האם מספיק שהאמא מברכת 'הגומל'?

מרן הראשל"צ זצוק"ל

ברכת 'הגומל' הוא רק על ארבעה דברים: וסימנך ראשי תבות חיי"ם, ח'ולה, י"ם, י'סורים, מ'דבר. ונכון הוא. אנחנו עכשו נמצאים לפני פורים, היה רב אחד אומר שכשאשתו הולכת ללדת הוא היה נשאר בבית, וכשאשתו יולדת הוא היה צועק: איי!! כואב לי! כואב לי! כואב לי! ואומרים לו מה כואב לך?? והוא היה אומר להם: אני עוד מעט הולך ללדת, כואב לי! כואב לי! אחרי זה כשאשתו ילדה ובאה הביתה אומרת לו למה לא באת? והוא היה אומר לה: כאב לי בבטן בבית! ואמרה לו אשתו: איך זה? והיה עונה לה: כי כתוב 'ויהי לצלע נכון ומכאובי לנגדי תמיד', וכיון שהאשה היא צלע שלי – המכאוב שלך הוא המכאוב לי תמיד, וכשאת יולדת גם אני יולד וגם אני כואב לי. אבל על זה לא יברך 'הגומל'! זה שכואב לו, אשתו כאב לה, היא ילדה, שאשתו תברך 'הגומל'!

קול צופיך

מרן הראשון לציון הרה"ג המקובל הא-לקי
הרב מרדכי אליהו זצוק"ל

האתר הרשמי harav.org

כי תשא - תשנ"ט - מאת מאת מרן הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל

ואנשים האלה, בליל פורים כשמכים את המן, צריכים לכאוב גם להם, ואם לא כואב הם אז כנראה שהם יש להם עור של פיל!!
וצריך להם לא קפצונים אלא דברים יותר חמורים מהם.

ויש "אשר קרך בדרך", התפקיד של עמלק והרשעות שלו היתה, כמו שאומר הרמב"ם וכמו שאומר הרמב"ן – "רשע – קנאה". הם מקנאים בעם ישראל שכולם משבחים אותם, 'שמעו עמים ירגזון, חיל אחז יושבי פלשת', עמלק לא יכול לסבול, משבחים את היהודים! משבחים את עם ישראל?! אמר, אומה רותחת, אני אקרר אותם! וכל זאת על מה? על מה קנאה כל כך יש לך?! מה אתה רוצה מהם!?

והדבר הנוסף, "אשר קרך בדרך", כל פעם שיהודי רוצה לקיים מצוה ובא יצר הרע ומקרר אותו ואומר לו "בוקרא" – מחר, זה עמלק! על ה"עמלק" הזה אנחנו צריכים גם כן להלחם.

יהודי אחד הראה לי דבר מאוד יפה. אני לא יודע אם הוא מסכים שאני אזכיר את שמו, הראשי תבות שלו: ח.ד. והוא אמר לי שאנחנו אומרים "אין ההויה שלמה ואין הכסא שלם עד שיימחה זרעו של עמלק". והנה שם הו"ה זה שם כ"ו, והוא אומר שהדמיון הזה של פרשת זכור על השבת של קריאת המגילה – המספר שלו הוא מספר 26! האם משהו כיוון על זה?? אף אחד לא כיוון על זה, ויצא בכל זאת המספר 26 – כ"ו.

ויהי רצון שה' יהיה שלם והכסא יהיה שלם ונזכה לגאולה שלמה בעגלא ובזמן קריב ואמרו אמן.

*רוצים לקבל קול צופיך באמייל כל שבוע !!
שלחו לנו בבקשה באמייל ל- webmaster@harav.org

